

11. mnogo vinogradnikov iz Virštajna in Podčetrtna.

Poslanec Robič.

Poslanec Robič je vložil prošnje za ustanovitev slovenskega vseučilišča: Občina Malna, okraj St. Lenart; učiteljsko društvo za okraj Sv. Lenart; katol. polit. društvo za Slov. Bistr. okraj; hranilnica in posojilnica v Jarenini.

Po taistem poslancu so vložile peticije zaradi povišanja carine na italijansko grozdje in vino, zaradi ustanove postave v varstvo domačega vina, zaradi finančne podpore za obnovo po trtni uši uničenih vinogradov itd. sledeče občine iz Slov. Bistr. okraja: Občina Verholje, Jelovec—Makole, Pečke, Sv. Ana, Dežno, občinski urad Stopno, Stattenberg, Modraže, Hrastovec.

Za ustanovitev slovenske univerze v Ljubljani: Krajni šolski svet v Makolah, cerkveno predstojništvo v Makolah, cekveno predstojništvo Sv. Andreja v Makolah; občine: Sv. Ana, Dežno, Jelovec v Mak., Peške, Stopno, Stattenberg, Posojilnica v Makolah, kmetijska zadruga v Makolah.

Slovensko vseučilišče.

Poslanci dr. Šušteršič, dr. Ferjančič in dr. Ivčević so vložili v seji državnega zbora 12. novembra 1901 nujni predlog za jugoslovansko vseučilišče. Nujni predlogi se morajo po opravljenem redu državnega zbora obravnavati pred točkami dnevnega reda, ako to zahteva vsaj 20 poslancev. Na dnevnem redu se je 6. decembra je bilo: posvetovanje o začasnem državnem proračunu za prvo četrtletje 1902, postava o stanovskih kmetijskih zadrukah itd. Ker so v kljub pritiska od nasprotnih strani predlagatelji zahtevali, da ima priti v razgovor slovensko vseučilišče, je moral zbornični predsednik temu tudi vstreti. Razgovor je trajal od pol dvanajste ure predpoldne do osme ure zvečer. Prvi je vtemeljeval popolnoma mirno in stvarno predlog dr. Šušteršič. Motil je govornika kakšnih 5 minut prusaški poslanec Stein ter ga zmerjal tako grdo, da ga ni na Slovenskem človeka, ki bi mogel govoriti ostudnejše. Zbornični predsednik je pozval 3krat Steina k redu ter obžaloval, da nima sredstva, s katerim bi mogel braniti dr. Šušteršiča pred temi ostudnimi napadi. Celo uro trajajoči govor je zbornica sprejela pohvalno. Govorniku so častitali poslanci mnogih strank. Na dolgo in široko je napadal za dr. Šušteršičem Slovence in sploh Slovane prusaški poslanec Berger. Govoril je tudi naučni minister dr. Hartl. Mož je pohvalno omenjal velike zmožnosti Slovencev, izmed katerih so

se mnogoteri: kakor Vega, Kopitar, Miklošič in drugi po svoji učenosti odlikovali. Iz lastne skušnje tudi spričuje dr. Hartl, ki je bil dolgo vrsto let profesor na dunajskem vseučilišču, da so bistre glavice slovenski visokošolci. A v kljub temu pravi, da mu je nemogoče zdaj vstanoviti visoko šolo za Slovence, ker k temu bi bilo treba velikih priprav. Dr. Hartl trdi, da sploh ga ni naučnega ministra, ki bi bil v stanju, kar mahoma vstanoviti 6 novih vseučilišč. Kajti ne le Slovenci zahtevajo visoko šolo, isto hočejo imeti tudi Lahi, Rusini, Čehi in Nemci celo 2. Zagovarjal je zahtevo Slovencev Čeh dr. Žaček, ki je pa ob enem dokazoval opravičenost, s katero zahtevajo Čehi drugo vseučilišče. (Eno že imajo v Pragi). Proti zahtevi Slovencev se je z odurnimi besedami izrazil dr. Pommer. Poljak vitez Javorski je sicer srečo voščil Slovcem na njihovem kulturnem razvoju; slednjič pa vendarle izjavil, da Poljaki zdaj ne morejo glasovati za zahteve Slovencev.

Njegov govor je vzbudil veliko ogorčenje v vrstah Jugoslovanov in Čehov. Skoraj enako kakor Javorski, se je izjavil tudi dr. Katrein v imenu nemške katoliške stranke. Trdil je, da je njegova stranka za jednako-pravnost, da pa zdaj ne more podpisati slovenskih terjatev. Kot generalna govornika sta se izbrala dr. Wolffhardt proti in dr. Ploj za vseučilišče. Prvi je trdil, da imajo Nemci svoje rojake na Spodnjem Štajerskem in na Kranjskem braniti, potem pa, da državna uprava ne bi škode trpela, se mora njegova stranka z vso močjo upreti zahtevi Slovencev. Zadnji govornik dr. Ploj je pobijal srečno ugovore nasprotnikov; izborno je osmešil dr. Pomerja, ki je trdil, da se slovenski jezik spreminja vsako desetletje (!) ter kazal pri tem na krasno našo družbo sv. Mohorja, katera razpošilja vsako leto po 6 knjig med narod slovenski tako, da na vsakih 18 Slovencev pride že eden Mohorjan. (Pristaviti se moram, da sta tudi italijanska poslanca dr. Hortis in dr. Tomasi, katera sicer za Lahe zahtevata laško vseučilišče, pobijala slovensko visoko šolo.) Govor dr. Ploja se je vsprejel z velikim navdušenjem od strani jugoslovanskih in čeških poslancev. Sicer so ga poslušali tudi poslanci drugih narodnosti. Razun dr. Pomerja in nekega nemškega poslanca, ki pride včasih »natrkan« v zbornico, mu ni nihče mogel kaj ugovarjati. Ob 8. uri zvečer se je glasovalo. Za predlog so bili samo Jugoslovani, Čehi, Rusini in 2 socijalna demokrata. Predlog bi bil moral dobiti 2tretjinsko večino glasov, da bi se o njem takoj smelo stvarno razpravljati in

sklepati. Žal, da se ni imel navadne večine glasov. Toda, če tudi zdaj nismo zmagali, opešati nikakor ne smemo. Stvar se bo ponavljala tako dolgo, dokler se nam ne da, kar nam po vsej pravici gre.

Začasní proračun.

Ker se v petek 6. decembra ni mogel obravnavati začasni proračun za prvo četrtletje 1902 (radi razprave o slov. učiteljskem), se je ta razprava vršila 9. in 10. decembra. V razgovor je segel ministerski predsednik dr. Körber sam ter obžaloval, da se na važne državne potrebe ne ozira. Kazal je na nujne stvari, katere se morajo v zbornici rešiti, da cela država neizmerne škode ne trpi. Omenjal je na dalje, da bi se utegnila avstrijska ustava spremeniti, če državni zbor svojih dolžnosti ne spolni. Kajti bliža se čas, ko se mora napraviti nova pogodba z Ogersko in se morajo sklepati z zunanjimi državami nove kupcijske pogodbe. Opominjal je posebič Čeha in Nemce, naj se med saboj pogodijo, da bo državni zbor močen in v stanju rešiti težko nalogo države. Ta govor je napravil velik vtis na vse stranke. Seja se je kmalu pretrgala; stranke so se razgovarjale o položaju. Nemci so takoj leteli h Körberju, ali res namerava spremeniti ustavo. V torek 10. decembra se je začasni proračun sprejel. Nasproti so glasovali Čehi in Vse-nemci, med tem ko so se Jugoslovani odtegnili glasovanju.

Kmetijske stanovske zadruge.

»Slov. Gospodar« je že mnogokrat v veliki važnosti organizovanega kmetijskega stanu. Več kakor 10 let že stoji na čelu državnega zbora ta zakonski odbor, ki se vsi kmetijski posestniki združijo v zvezo, da bo vendar enkrat tudi beseda veljavo imela. Toda liberalci so zmirom zabranili posvetovanje o tej stvari. Zdaj je prišla vendar enkrat na dnevni red državnega zbora. 10. decembra, takoj potem, ko se je sprejel začasni državni proračun, je stopil na govorniški stol poročevalec o kmetijskih zadrukah, g. Francišek P o v š e ter govoril o važnosti in neobhodni potrebi kmetijskih zadrug. Ko je predsednik naznanil, da se začne ta obravnava, so kmetijski poslanci raznih narodnosti ploskali veselja, da se vendar enkrat začne razprava o tej postavi. Razgovor o tem važnem predmetu bo trajal več sej; zapisalo se je že zdaj med govornike nad 50 poslancev. Omenjam tudi to, da obstojijo v poslanski zbornici 3 tako imenovane agrarne zveze, to je: zveze kmetijskih poslancev, in sicer ena, v kateri so konservativni, druga, v kateri so liberalni in tretja, v kateri se nahajajo vsenemški kmetijski poslanci. Vse te tri kmetijske zveze so imele zadnje dni posebne seje, v katerih so se udje zavezali, da ne nehajo prej, ko da se ta za rešitev kmetijskega stanu velepomembna postava dožene, in sicer dožene še v tekočem letu 1901. Kakor kaže, se bo to tudi zgodilo. Več o tej stvari prihodnjič.

Politični ogled.

Na Tirolskem dobijo novega cesarskega namestnika barona Schwarzenau, ki je bil dosedaj sekcijski načelnik v notranjem ministerstvu. Dosedanji namestnik grof Merveldt je šel v pokoj, čeprav še je komaj 58 let star. Schwarzenau je posebno priljubljen pri tirolskih Italijanih, ker je naklonjen njihovi zahtevi po samostalnosti italijanskih Tirol.

Proti dvoboju so začeli sedaj na Avstrijskem delati tudi izobraženi in uplivni možje. Dvoboj je pretepanje med izolanimi ljudmi, in se naj proti njim ravno tako kazensko preganja, kako n. pr. proti vročekrvnim kmetijskim fantom. Pretepanje se gospodni več nego pretepanje se kmetijski fant.

pravim veliko krivico. Vera, ki vzgojuje svoje služabnike za tolike žrtve, mora imeti resnico v sebi. To hočem odločno spoznati in pokazati ter k njej prestopiti.

»Raztrešeni ste, gospod Bellini, zaradi iznajdbe, da ste mi krivico storili s svojimi lahkomišljenimi sumi. Gotovo se boste premislili, ko bo odstranjena krivica, ki ste jo storili.« — »Ne gospod, za trdno sem se odločil. Moja prva skrb bodi, da dobim dokazov za vašo nedolžnost. Vas nočem siliti, da bi mi pomagali — saj zdaj vem, da ne morete, ne smete. Dozdaj imam še samo neko pismo iz očetove zapuščine v rokah, ki mi kaže pot. Našel jo bom, in ko boste čez nekaj časa zopet prosti in v svoji službi, — potem bom prišel k vam in ne smete me odkloniti, če vas bom prosil, da bi me poučili v vaši veri; tako bom mogel v veri očetovi živeti in umreti.« Patrik je po tem zagotavljanju prijel roke duhovnikove in jih srčno poljubljal. Karnerja pa so premogla čuvstva svetega veselja, ki so ga popolnoma prešinila. V obilnosti svoje sreče pritiskal je mladega moža na srce in govoril: »O Bog, ta trenutek bi ne bil predrago odkupljen z desetimi leti jetništva!«

Malo tednov pozneje so ponovili obravnavo zoper duhovnika Karnerja, pred dvema letoma obsojenega. Obe hčeri pokojnega trgovca Rožerja Veita, čegar vdova je bila

med tem časom umrla, sta komaj zvedeli o natančnejših okoliščinah obsodbe duhovnikove, ko sta že tudi začeli potovanje v Ameriko, da bi osebno pričali o njegovi nedolžnosti. Tako je končala obravnava z rešitvijo časti in oproščanjem zaničevanega duhovnika. Ali samo katoliški listi baltimorskega mesta so poročali o tej novi obravnavi; tisti listi pa, ki so pred dvema leti toliko sramotilnih člankov napisali o preganjanem duhovniku, so zdaj molčali trdovratno, da ne bi osramotili imena nekdanjega veljavnega bankirja Viljema Bellinija, še bolj pa zato, da bi ne bilo treba oznanovati lastne sramote, ako bi hoteli zgubljeno čast preganjanega katoliškega duhovnika rešiti — — —

Gospod Karner je zdaj ravnatelj katoliške sirotišnice za irske izseljence in stanuje v tej lastnosti v nekdanji palači »Bellini & sinovi«, ki je postala sirotišnica. Henrik Bellini je s svojo obiteljo Baltimore zapustil in se prestavil v neko zapadnejše mesto, kjer je novo banko ustanovil. Našel je s soprogo pot prave vere svojega očeta in od preobilnosti svojih dohodkov podpira dela krščanske ljubezni do bližnjega.

Patrik pa je vstopil v katoliško duhovsko semenišče in s sveto vnetostjo se pripravljala na prihodnji duhovski stan. Tako torej žrtva, ki jo je Pavel Karner prinesel svoji duhovski dolžnosti, ni bila brez vspeha